

Utbildningsinspektion i Harads skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bodens kommun och besökt Harads skola den 3–4 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Harads skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Harads skola intervjuades rektorn, ett urval av personal i förskoleklassen och i årskurserna 1–9, representanter för elever, elevhälsopersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner företrädesvis i förskoleklassen, årskurserna 2, 6 och 9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Harads skola	Antal elever
Förskoleklass	6
Grundskola	166
Skolbarnsomsorg	21
Internationella klasser	22

Källa: Skolans uppgifter

Harads skola ligger belägen vid Lule älv i Harads, ett samhälle 50 km norr om Boden. Upptagningsområdet består främst av enfamiljshus men också en del flerfamiljshus. Flera elever har skolskjuts.

Utbildningen vid Harads skola omfattar förskoleklass och årskurserna 1–9 samt skolbarnsomsorg. Vidare finns i skolan två internationella klasser (årskurserna 1–9) med barn till föräldrar som nyligen har anlänt till Sverige. De internationella klasserna (PIK-klasser) är organiserade i åldersblandade klasser. Eleverna i dessa klasser går i genomsnitt ett år (om de blir kvar i Sverige) i denna verksamhet innan de övergår till klass inom den ordinarie verksamheten i grundskolan. I rektorsområdet ingår förutom Harads skolverksamhet även Harads förskola samt Svartlå förskola. För verksamheterna ansvarar en rektor som arbetar 75 procent.

Eleverna i förskoleklassen och grundskolans årskurser 1–3 är indelade i åldersblandade klasser medan undervisningen i grundskolans övriga årskurser bedrivs i åldershomogena klasser. Personalen är indelad i tre arbetslag, förskoleklass och grundskolans årskurser 1–3, årskurserna 4–6 och 7–9. Eleverna får sin gymnasieutbildning vid Björknässkolan i Boden.

Skolan består av fyra byggnader, Sörgården med förskola, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–3, Norrgården med grundskola årskurserna 4–9, Västgården med idrottshall och badhus samt Ostgården med matsal och textilslöjd. Skolan har nära till skog, vatten och berg. Skolans lägerskola, Björnudden används regelbundet för lägrvistelse.

Helhetsbedömning

Sammantaget bedömer inspektörerna att Harads skola har förutsättningar att nå en högre måluppfyllelse. Flertalet lärare bedriver undervisning i de ämnen som de har utbildning i och personalen är överlag engagerad. Skolan genomför återkommande aktiviteter som exempelvis lägerskola i alla klasser varje år vilket inverkar positivt på verksamheten. Överlag arbetar lärarna efter målen och många elever är medvetna om vad de ska kunna. Eleverna har också viss möjlighet att påverka sitt lärande.

Skolans kunskapsresultat har dock försämrats över åren och det är stor skillnad i betygsresultat mellan flickor och pojkar och mellan ämnen. Flickor når överlag höga kunskapsresultat medan en andel pojkar når låga kunskapsresultat. I det sammanhanget konstaterar inspektörerna att andelen pojkar som nått målen i de till

gymnasiet behörighetsgivande ämnena, svenska, engelska och matematik, sjunkit de tre senaste åren. I vissa ämnen når inga pojkar betyget Mycket väl godkänt. Vidare konstaterar inspektörerna att skolans lärare känner till den samlade bilden av kunskapsresultaten i årskurs 9 men att någon utvärdering av resultaten inte genomförts. Inspektörerna bedömer att skolan inte genomför en systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling och utvärdering av kunskapsresultaten i alla ämnen i årskurs 5 och 9.

Förutom att kunskapsresultaten måste förbättras, behöver synen på skolan för en andel elever förändras så att skolan uppfattas vara viktig. I det sammanhanget bör skolan arbeta för att höja förväntningarna på särskilt pojkar. I verksamheten finns elever som har långvarig frånvaro och saknar motivation för skolarbete. Skolan arbetar med nolltolerans men det framträder ändå en bild av ett klimat där ett ovärdat språkbruk förekommer i korridorer och på raster. Skolan behöver också öka förståelsen mellan grundskolans elever och de internationella klasserna.

I arbetet med särskilt stöd har skolan en arbetsgång för identifiering av elever i behov av särskilt stöd. Undervisande lärare genomför också till en del individanpassning för elever i syfte att stödja deras måluppfyllelse. Specialpedagogerna genomför kontinuerliga uppföljningar på individnivå och vidtar åtgärder, men någon systematik i uppföljning och utvärdering på skolnivå framträder inte. All den kompetens som finns inom kommunens elevhälsoteam kan, enligt inspektörerna, tas tillvara på ett mer systematiskt sätt. Det framkommer också vid inspektionen att skolan måste säkerställa att stöd ges till elever som befarsas att inte nå målen.

Lärarna i de olika arbetslagen känner, som nämnts, till att kunskapsresultaten är låga och att resultaten inom värdegrundsarbetet behöver förbättras. En del lärare genomför åtgärder men avsedda effekter nås inte alltid. Inspektörerna bedömer att skolan saknar en långsiktig och gemensam strategi för att komma tillrätta med värdegrundsarbetet och med kunskapsresultaten. Skolan bör också arbeta för att nå alla föräldrar och för ett utökat stöd av studie- och yrkesorientering.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektorn behöver ta det övergripande ledningsansvaret och inom ramen för kvalitetsarbetet systematiskt följa upp och utvärdera de insatser som görs i syfte att nå högre måluppfyllelse.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Elevernas kunskapsutveckling följs inte upp och utvärderas i förhållande till kursplanernas krav i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och 2.7 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolan genomför inte en systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 och 9 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).

4 (19)

- Skolan utgör inte en trygg miljö för alla elever och värdegrundsarbetet måste förbättras (1 kap. 2 § skollagen och avsnitt 1 och 2.1 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolans kvalitetsredovisning motsvarar inte förordningens krav (3 och 3a §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna har inte möjlighet att välja endast ett av språken engelska eller svenska inom ramen för språkvalet (2 kap. 18 § grundskoleförordningen).
- Omfattningen av undervisningstiden inom elevens val motsvarar inte kraven (2 kap 2 § grundskoleförordningen samt bilaga 3 skollagen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Rektorn bör tydligare ta det pedagogiska ledningsansvaret för skolans kvalitetsarbete och resultatuppföljning.
- Skolan bör förbättra samarbetet för att stödja elevernas långsiktiga lärande.
- Skolans individuella utvecklingsplaner bör förbättras.
- Skolans åtgärdsprogram bör förbättras.
- Skolan måste säkerställa att stöd ges till elever som befäras att inte nå målen.
- Skolan bör systematiskt följa upp och utvärdera de stödinsatser som görs för att kunna ta ställning till om rätt stöd ges.
- Skolan bör förbättra inflytandet över det egna lärandet för alla elever.
- Skolans samverkan med föräldrar bör förbättras.
- Skolan måste säkerställa att alla elever ges möjlighet att nå alla tre betygsstegen i ämnet matematik.
- Skolan måste säkerställa elevernas tillgång till likvärdig utbildning utifrån timplanen för de olika ämnena.
- Skolan bör förbättra tillgången till studie - och yrkesorientering.
- Skolan bör förbättra kunskapen om särskolans kursplaner och timplan.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *ansvärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1: Andel elever (i procent) som har nått målen i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5 vid Harads skola.

Ämnen	2006	2007
Svenska	92	89
Engelska	83	78
Matematik	92	89

Källa: Uppgifter från Harads kvalitetsredovisning.

Tabell 2: Resultatmått för elever i årskurs 9 vid Harads skola år 2005–2007.

	Harads skola			Boden kommun			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Meritvärde	197,9	192,0	189,2	212,6	212,5	207,6	206,3	206,8	207,3
- Flickor	192,5	230,0	208,8	223,4	227,7	226,0	217,3	218,3	218,8
- Pojkar	203,2	163,9	174,1	201,5	196,7	190,8	195,8	195,7	196,5
Andel (i procent) behöriga till nationellt program	91,9	82,9	90,0	90,8	91,3	90,3	89,2	89,5	89,1
- Flickor	89,5	93,3	Uppgift saknas.	91,6	93,1	93,2	90,7	90,7	90,4
- Pojkar	94,4	75,0	82,4	89,9	89,4	87,7	87,7	88,3	87,9
Andel elever som nått målen i alla ämnen.	81,1	71,4	76,7	80,1	83,8	82,2	75,5	76,0	76,1

Källa: Skolverkets statistik

Tabell 3: Resultat i de nationella ämnesproven i årskurs 9 och slutbetyg i samma ämnen år 2007.

Ämnen	Andel elever som uppnått målen i det nationella ämnesprovet år 2007	Andel elever som fått minst Godkänt i slutbetyget, år 2007
Svenska	100	100
Engelska	93	93
Matematik	63	90

Källa: Skolans kvalitetsredovisning och skolverkets statistik.

Kommentar:

Inspektörerna konstaterar att meritvärdet under flera år har legat under kommunens och rikets nivå och för år 2007 ligger det 18 poäng under riksgenomsnittet. Meritvärdet för flickor är 208,8 och för pojkar 174,1. Meritvärdet för flickor varierar över tid och ligger under kommunens och rikets nivå. För pojkar ligger det de senaste två åren också under kommunens och rikets nivå.

Det bör noteras att då underlaget utgörs av ett fåtal elever medför det att enstaka elevers resultat påverkar procentangivelserna i hög grad. Dock vill inspektörerna belysa skillnader i betygsresultat mellan flickor och pojkar och mellan ämnen. I ämnet hem- och konsumentkunskap har 20 procent inte nått målen för Godkänt år

2007 och 35 procent av dessa är pojkar. I exempelvis kemi och matematik har 18 procent av pojkarna inte nått betyget Godkänt. I svenska, biologi, fysik, kemi, historia, religion, samhällskunskap, teknik samt hem- och konsumentkunskap har inga elever nått betyget Mycket väl godkänt. År 2006 har i ämnet kemi 24 procent inte nått målen och av dessa var 42 procent pojkar.

Andelen elever behöriga till nationellt program och andelen elever som nått målen i alla ämnen år 2007 ligger i nivå med riksgenomsnittet. I det sammanhanget kan konstateras att andelen pojkar som nått målen i de behörighetsgivande ämnena har sjunkit de tre senaste åren.

Vidare konstaterar inspektörerna att alla elever inte genomfört de nationella ämnesproven i svenska och engelska år 2007 (3 av 30 och 1 av 30). Under år 2006 fanns 35 elever på skolan men inga resultat från de nationella ämnesproven finns redovisade i Skolverkets statistik. Inspektörerna vill understryka att de nationella ämnesproven i årskurs 9 är obligatoriska.

Det finns ingen tillgänglig statistik för andel elever som nått minst Godkänt då elevantalet är lågt. Av statistiken kan dock utläsas att 63,3 procent av eleverna når målen i de nationella ämnesproven i matematik år 2007 medan 90 procent av eleverna fått minst Godkänt i slutbetyget. Differensen mellan resultaten beror enligt skolan på att flera elever låg nära betyget Godkänt inför de nationella ämnesproven.

Betygsresultaten vid Harads skola är lägre under år 2005–2007 än det modellberäknade värdet enligt SALSA¹ vilket, förutom vad som nämnts ovan, bekräftar att närmare analyser och åtgärder behöver genomföras av elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

¹ SALSA Analysverktyg för Lokala Sambands Analyser, modellberäknade betygsvärden tas fram i en modell där hänsyn tagits till föräldrarnas utbildningsnivå, andel pojkar, andel elever födda utomlands samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Denna sammanvägda bedömning grundar sig främst på att lärarna inte genomför en systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen i årskurs 5. Lärarna känner till kunskapsresultaten i årskurs 9 men någon utvärdering av skolans samlade bild genomförs inte. Därmed saknar skolan ett viktigt verktyg för att få en samlad bild av elevernas kunskapsresultat i relation till de nationella målen. Detta begränsar verksamhetens möjlighet att ständigt pröva och utveckla undervisningsmål och metoder. Inom området finns behov av följande förbättringsinsatser:

Uppföljning av alla ämnen

Enligt läroplanen ska skolan följa upp resultaten så att undervisningsmål och metoder kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav. För de äldre eleverna i Harads skola följs elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen av ämneslärarna. Elevernas kunskapsutveckling sammanställs av lärarna från årskurserna 6–9 inför utvecklingssamtalen. Enligt intervjuer och av dokumentationen framkommer att lärarna för de yngre eleverna företrädesvis följer upp ämnena svenska, engelska och matematik. I samband med utvecklingssamtalen i årskurs 5 görs en viss avstämning av hur eleverna ligger till även i övriga ämnen. Någon systematisk utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål i övriga ämnen genomförs inte. Inspektörerna bedömer att lärarna måste dokumentera och följa upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och relatera till de nationella målen i årskurs 5. Denna dokumentation kan sedan utgöra underlag för utvärdering av skolans kunskapsresultat i årskurs 5.

Utvecklingssamtal

Läraren ska fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens studieresultat och utvecklingsbehov. Vid Harads skola skickas underlag för utvecklingssamtal hem i förväg och utvecklingssamtal genomförs varje termin. I underlagen för de yngre eleverna dokumenteras främst svenska, matematik, engelska och idrott och hälsa samt social utveckling. För de äldre eleverna delges information om alla ämnen. Inspektörerna bedömer att lärarna bör tydliggöra de yngre elevernas resultat i alla ämnen relaterat till målen i läroplanen och kursplaner.

Individuell utvecklingsplan

Den individuella utvecklingsplanen (IUP) ska vara framåtsyftande och ha sin utgångspunkt i målen i läroplanen och i kursplanerna. Det bör också tydligt framgå vilka insatser som skolan ska vidta för att eleven ska utvecklas mot målen. Vid Harads skola upprättas individuella utvecklingsplaner för alla elever i samband med utvecklingssamtalen. Enligt intervjuer och de planer som inspektörerna tagit del av beskrivs ämnena svenska, engelska och matematik samt social utveckling. Målen i IUP är inte alltid utvärderingsbara och det framgår inte tydligt vilka insatser som skolan ska vidta för att eleven ska utvecklas mot målen. Inspektörerna bedömer att

de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras. Se Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Lärarna arbetar i huvudsak efter mål i läroplanen och kursplanerna. Resultaten av de nationella ämnesproven används för att ge stöd och att förändra arbetssätt. I intervjuer framkommer att eleverna överlag känner till målen för utbildningen och de uppfattar betygssättningen vara rättvis. De yngre eleverna ges exempelvis möjlighet att bedöma sig själva, vilket enligt intervjuer ökat deras medvetenhet om vad de ska kunna. I kommunen pågår ett utvecklingsarbete om kunskap och bedömning vilket inspektörerna ser positivt på.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,

10 (19)

- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Skolan arbetar medvetet utifrån mål att sträva mot i läroplan och kursplaner. I förskoleklassen får barnen överlag goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Samverkan mellan förskoleklass, skola och fritidshem fungerar väl. Lärare inom arbetslagen samarbetar och hittar flexibla lösningar samt nyttjar varandras kompetenser. Överlag är eleverna nöjda med sina lärare. Eleverna har möjlighet att påverka i skolgemensamma frågor. Det finns dock behov av följande förbättringsinsatser:

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

I läroplanen uttrycks att läraren ska se till att alla elever får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. För att elever ska kunna ha ett verkligt inflytande i undervisningen krävs att målen blir tydliga och kända för eleverna. Elever ska i takt med stigande ålder och mognad ha ett ökat inflytande över sin utbildning. Harads skola arbetar för att tydliggöra målen och eleverna känner överlag till dem. Eleverna ges möjlighet till inflytande över det egna lärandet. Detta varierar dock beroende på ämnen och lärare. Vid intervjuer ges flera olika exempel på elevers inflytande och det framkommer att eleverna själva inte alltid är medvetna om det inflytande som de får. Inspektörerna bedömer att skolan bör tydliggöra inflytande över det egna lärandet för alla elever.

Samverkan

Läroplanen betonar samverkan som ett verktyg för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. För att nå en kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling krävs samverkan mellan lärare såväl inom som mellan skolor. Vid intervjuer framkommer att samverkan vid Harads skola sker inom arbetslagen medan samverkan mellan arbetslagen, särskilt mellan F-3 och 4-9, är begränsat. Pedagogiska diskussioner förs inom arbetslagen men någon gemensam arena för skolan att stärka samsynen där kontinuerliga diskussioner kan föras finns inte. Skolan bör för att stödja elevernas långsiktiga lärande stärka samarbetet och personalens samsyn inom hela skolan utifrån ett 6–16 års perspektiv. I det sammanhanget bör skolan även utveckla samarbetsformer med eleverna i de internationella klasserna. Verksamheten i klasserna fungerar överlag väl men på skolnivå framträder inte nå-

got tydligt samarbete mellan grundskolans och PIK- klassernas elever.

Enligt läroplanen ska skolan samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. I Harads skola finns elever vars skolsituation och kunskapsutveckling kräver kontinuerlig samverkan både på individ- och skolnivå. Föräldrasamverkan som avser varje enskild elev uppges enligt intervjuer till väsentliga delar fungera vid Harads skola. Samverkan avseende skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång har däremot inte fungerat tillfredsställande. Frågor av övergripande karaktär ska behandlas i verksamhetsstyrelsen där elever, föräldrar och personal ingår. Enligt intervjuer har rektorn påbörjat det arbetet. Mot bakgrund av att värdegrundsarbetet måste förbättras och att kunskapsresultaten är låga utgör, enligt inspektörerna föräldrar ett mycket viktigt stöd i skolans arbete med att komma tillrätta med problemen. Inspektörerna bedömer det angeläget att samverkan med föräldrar förbättras.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Skolan har rutiner för att identifiera elever som har svårigheter i skolarbetet. Skolan har också god specialpedagogisk kompetens. Arbeta med särskilda stödåtgärder pågår i skolan. Återkommande uppföljningar genomförs på individnivå däremot framträder inte en systematik i uppföljning och utvärdering av stödinsatser för att på skolnivå förändra exempelvis organisation och arbetssätt. Den sammanvägda bedömningen grundar sig främst på följande förbättringsinsatser:

Individanpassad undervisning

Läroplanen anger att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och ha sin utgångspunkt i elevens bakgrund, tidigare erfarenheter och kunskaper. Inspektionen visar att det finns en medvetenhet och vilja hos lärarna att eleverna ska få utvecklas efter sina förutsättningar. Inspektörerna har också sett exempel på arbetsformer och arbetssätt som tyder på att individanpassning görs inom klassens ram. I ämnet matematik genomför skolan i årskurs 8 och 9 undervisning, enligt skolan, utifrån elevernas olika behov. Eleverna arbetar exempelvis med

olika läromedel. Det ena läromedlet har ett begränsat antal områden och färre uppgifter med lägre svårighetsgrad. Det andra omfattar fler områden i matematikämnet och med en högre svårighetsgrad på uppgifterna. Samstämmiga uppgifter visar att eleverna är nöjda över att de får arbeta utifrån sina förutsättningar och med olika svårighetsgrad samt att eleverna anser att de får mer hjälp och stöd i ämnet. Det framkommer dock motstridiga uppgifter huruvida alla elever ges möjlighet att nå alla tre betygsstegen utifrån innehåll och svårighetsgrad. Inspektörerna bedömer att skolan måste säkerställa att alla elever kan nå alla tre betygsstegen i ämnet matematik. Det är, enligt inspektörernas bedömning, viktigt att skolan följer upp och utvärderar arbetet med individanpassning.

Särskilt stöd

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Specialpedagogerna vid Harads skola genomför kartläggningar och diagnoser av olika slag och arbetar främst med läs- och skrivsvårigheter enskilt eller i grupper. Inspektörerna konstaterar att specialpedagogerna ger särskilt stöd företrädesvis i ämnena svenska, engelska och matematik och eleverna har utarbetade åtgärdsprogram. Vidare framkommer att för elever som inte når målen i andra ämnen ansvarar undervisande lärare och åtgärdsprogram utarbetas inte alltid. Särskilt stöd ges också utifrån utredningar som är genomförda och utifrån social problematik, vilket av intervjuade upplevs vara en stor utmaning och samtidigt svårt att hantera. För integrerade särskoleelever ges enligt intervjuer särskilt stöd i begränsad omfattning. Inspektörerna bedömer att skolan måste säkerställa att stöd ges till elever som befäras att inte nå målen.

Åtgärdsprogram

Enligt skollagen ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas om utredning visar att eleven behöver särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Av de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av är målen inte alltid utvärderingsbara och skolans ansvar är inte heller alltid tydligt. Det är viktigt att skolan arbetar för en gemensam kunskap om hur mål och åtgärder kan formuleras så att åtgärdsprogrammen blir lätta att utvärdera. Även avseende ansvarsfördelningen mellan elev, hem och skola är det viktigt att det tydligt framgår vilka åtgärder skolan ska vidta för att eleverna ska nå målen. För att åtgärdsprogrammen ska kunna utgöra underlag för uppföljning och analyser av åtgärder som vidtagits och vad som kan utvecklas bedömer inspektörerna att skolans åtgärdsprogram bör förbättras.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
X			

Motivering:

Med hänvisning till vad som redovisas nedan bedömer inspektörerna att området Normer och värden i studiemiljö och samvaro är i behov av följande förbättringsinsatser:

Värdegrundsarbete

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling ska ingen i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder eller för annan kränkande behandling. I läroplanen framhålls att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig personal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Rektor har ett ansvar för att följa upp att skolans värdegrundsarbete fungerar och ger resultat. Se vidare 3.3. Rektors ansvar.

Vid Harads skola känner personalen till de flesta eleverna och flertalet elever har en positiv attityd till skolan och visar ett gott bemötande. Skolans arbete med nolltolerans har enligt intervjuer förbättrat förhållningssätt och respekt elever emellan. Vid inspektionen framkommer dock att mobbning och rasistiska inslag förekommer samt att elever uteblir från lektioner. Inspektionen visar också att det är inte accepterat bland elever att vara intresserad av skolarbete. Det förekommer också dåligt språkbruk och det finns elever med långvarig frånvaro. Vidare uppfattas skolan inte heller vara viktig av alla elever och föräldrar. Skolans ordningsregler efterlevs enligt intervjuer inte till fullo. Det framkommer också i intervjuer att det dagliga värdegrundsarbetet varierar beroende på lärare. Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att detta är allvarliga signaler som indikerar att skolan måste intensifiera sitt värdegrundsarbete för att skapa en trygg miljö för alla elever i skolan. Det är

angeläget att skolan arbetar intensivt med frågor som berör respekt, tolerans och förhållningssätt. I det sammanhanget är det viktigt att se till att skolans synsätt och värdegrundsarbete är väl förankrat hos såväl personal, elever som föräldrar. Vidare måste skolan systematiskt följa upp och utvärdera sitt värdegrundsarbete så att man når framgång i detta.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling ska varje skola upprätta en likabehandlingsplan. Planen ska vara anpassad till den egna verksamheten, utgå från en aktuell kartläggning av situationen på skolan och årligen följas upp och utvärderas. Vid Harads skola finns en utarbetad likabehandlingsplan som tar upp alla diskrimineringsgrunder. Det finns en arbetsgång som anger hur mobbning ska hanteras. Det förebyggande arbetet, arbetet med att upptäcka och åtgärda kränkande behandling beskrivs dock mycket begränsat. Den nulägesanalys som beskrivs anger en målbild men visar inte vilka insatser de olika verksamheterna ska påbörja och genomföra under året. Vidare är det otydligt om elever, personal och föräldrar medverkat i framtagandet av likabehandlingsplanen. Inspektörerna vill i det sammanhanget uppmärksamma skolan på att planen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av elever, personal och föräldrar. Inspektörerna bedömer att likabehandlingsplanen inte motsvarar lagens krav. Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Eleverna i Harads skola har överlag tillgång till utbildning enligt författningarna. Skolan tar emot elever enligt bestämmelserna och verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar per vecka. Eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och har i huvudsak ändamålsenliga lokaler. Behov finns av följande förbättringsinsatser:

Garanterad undervisningstid

Enligt skollagen, bilaga 3 ska ett visst antal undervisningstimmar erbjudas i skolans ämnen eller ämnesgrupper. Enligt timplanen för Harads skola genomförs teknik i årskurserna 5, 7, 8 och 9. Vid inspektionen framkommer att teknik för de yngre eleverna genomförs men ofta inom ramen för de naturorienterande ämnena. Ämnet teknik har en separat kursplan och ingår inte i ämnena biologi, fysik och kemi. För de yngre eleverna måste skolan säkerställa att undervisningen i ämnet teknik utgår från kursplanen samt tydliggöra i vilken mån eleverna når målen i årskurs 5.

De yngre elevernas tillgång till undervisning enligt den nationella timplanen och möjlighet att nå målen i samtliga ämnen behöver säkerställas vid Harads skola. För de yngre eleverna genomförs ofta arbetspass och ämnena svenska, engelska och matematik har en framträdande roll i elevernas undervisning. Inspektörerna vill tydliggöra att det är målen i kursplanerna som ska styra undervisningen och att timplanen som ska styra fördelningen mellan olika ämnen. Inspektörerna bedömer att det är viktigt att rektorn säkerställer elevernas tillgång till likvärdig utbildning utifrån timplanen och kursplanerna för de olika ämnena.

Det är inspektörernas bedömning att kunskapen om särskolans kursplaner och timplan bör förbättras. Inspektörerna vill göra rektorn uppmärksam på att skillnaderna i antalet timmar är stora mellan grundskolans och grundsärskolans timplaner, framför allt i ämnena hem- och konsumentkunskap, bild samt idrott och hälsa. Rektorn har visserligen rätt att anpassa timantalet efter samråd med elevens vårdnadshavare, men det är viktigt att anpassningen då sker i syfte att ge eleverna förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Valmöjligheter

I elevens val ska eleverna, enligt grundskoleförordningen erbjudas ett allsidigt urval av ämnen. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen för att öka elevernas motivation för studier. I årskurserna 7–9 genomför Harads skola elevens val. Antalet timmar i elevens val för årskurserna 7–9 motsvarar inte undervisningstiden enligt den nationella timplanen för grundskolan, vilket måste åtgärdas.

Enligt grundskoleförordningen ska eleven kunna erbjudas svenska eller engelska som alternativ till moderna språk om eleven önskar det. Som alternativ finns möjlighet att välja svenska och engelska. Elever kan inte välja endast ett av språken

engelska eller svenska vid skolan. Språkvalet erbjuds och genomförs således inte i enlighet med grundskoleförordningen och måste åtgärdas.

Studie- och yrkesorientering

Enligt läroplanen ska skolan erbjuda eleverna studie- och yrkesorientering. Studie- och yrkesvägledaren (SYV) ska enligt läroplanen också vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Vid Harads skola har eleverna i årskurserna 7–9 tillgång till studie- och yrkesvägledning en dag i veckan. I praktiken genomförs studie- och yrkesvägledning främst inför PRAO-perioder i årskurs 8 och 9 samt vid val till gymnasieskolan. Enligt intervjuer finns en långsiktig planering för SYV - arbetet men tiden medger inte en kontinuitet i arbetet. Vägledning ges företrädesvis vid behov och tidiga insatser inom vägledning och stöd för övrig personal förekommer inte. Några planerade riktlinjer för studie- och yrkesorienterande insatser för den övriga personalen framkommer inte heller vid inspektionstillfället. Mot bakgrund av skolans låga kunskapsresultat särskilt för en del pojkar bedömer inspektörerna det angeläget att tillgången till studie- och yrkesorientering vid skolan förbättras.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Den sammanvägda bedömningen grundar sig främst på att Harads skola har pedagogiskt utbildad personal. Lärare undervisar i huvudsak i ämnen som de har utbildning i. Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildningen och har mångårig erfarenhet som skolledare. Hela skolan deltar i kompetensutveckling kring läs- och skrivutveckling i Boden. Vidare pågår arbetet med kunskap och bedömning som gett avtryck i verksamheten, vilket inspektörerna ser positivt på.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Rektorn som är ny för skolan har lång erfarenhet och god pedagogisk insikt. Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildningen. På kort tid har rektorn skaffat sig förtroende hos eleverna. Eleverna söker gärna upp rektorn som uppfattas vara lyhörd för elevernas synpunkter. Samstämmiga uppgifter visar också att rektorn är engagerad i elevvårdsarbetet. Det finns ändå behov av följande förbättringsinsatser:

Rektor som pedagogisk ledare

I läroplanen anges att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen och skollagen anger att det är rektorns ansvar att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Arbetet med mål har gett avtryck i verksamheten vid Harads skola. Lärarna i de olika arbetslagen arbetar självständigt och diskuterar och genomför pedagogiska insatser samt använder flexibla lösningar. Kontinuerlig samverkan mellan arbetslagen för elevernas lärande i ett 6-16 års perspektiv är dock begränsad. Inspektörerna bedömer att skolan behöver en långsiktig och gemensam strategi för att komma tillrätta med skolans värdegrundsarbete och med att förbättra kunskapsresultaten. Rektorn behöver i det arbetet ta ett övergripande ledningsansvar och hela tiden systematiskt följa upp och utvärdera insatserna inom ramen för skolans kvalitetsarbete.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Rektorn har enligt läroplanen ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen. Eftersom lärarna inte följer upp och utvärderar samtliga ämnen i årskurs 5 finns för skolan inte någon samlad bild av elevernas kunskapsresultat. För de äldre eleverna genomför lärarna uppföljningar av elevernas kunskapsutveckling i årskurs 9 och av de nationella ämnesproven men någon systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten för skolan framkommer

inte. Inspektörerna bedömer att rektorn måste ta ansvar för att skolan systematiskt följer upp elevernas kunskapsutveckling och utvärderar elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 och 9 i samtliga ämnen. På individnivå genomför skolan som nämnts kontinuerliga uppföljningar av elever i behov av särskilt stöd. En systematik i uppföljning och utvärdering av arbetet med särskilt stöd på skolnivå bör även göras inom ramen för skolans kvalitetsarbete.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Harads skola har en struktur och en årscykel för sitt kvalitetsarbete. Det övergripande uppföljnings- och utvärderingsarbetet utgår från kommunens prioriterade målområden. Diskussioner förs men analyser och konkreta åtgärder för förbättrad måluppfyllelse saknas. Vidare saknas på skolnivå en systematik i uppföljning och utvärdering av alla ämnen samt arbetet med normer och värden. Inom bedömningsområdet finns behov av följande förbättringsinsatser:

Systematiskt kvalitetsarbete

En skolas verksamhet ska svara mot uppställda mål. Som ett led i rektors resultatansvar och uppdrag att särskilt verka för att utbildningen utvecklas, ansvarar rektor för att skolans resultat följs upp och utvärderas systematiskt i förhållande till de nationella målen. För att en skola ska utvecklas måste den fortlöpande pröva sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärdera sina resultat och pröva nya metoder samt omsätta dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Som tidigare nämnts följer och utvärderar Harads skola elevernas kunskapsutveckling främst i svenska, engelska och matematik. För de äldre eleverna redovisas resultaten i alla ämnen men analyser saknas. Hur resultaten har påverkat undervisningens organisation, innehåll och arbetssätt är svårt att utläsa. Specialpedagogerna följer elever i behov av särskilt stöd på individnivå men på skolnivå saknas en systematisk utvärdering. Mot bakgrund av att värdegrundsarbetet inte fungerar tillfredsställande bedömer inspektörerna det angeläget att följa upp och utvärdera det arbetet. En systematisk uppföljning och utvärdering av resultaten på skolnivå och

över tid bör utvecklas så att relevanta åtgärder för ökad måluppfyllelse kan vidtas. Inspektörerna bedömer sammantaget att kvalitetsarbetet bör förbättras.

Kvalitetsredovisning

Den skriftliga kvalitetsredovisningen ska vara ett verktyg för att regelbundet stämma av hur långt verksamheten kommit i det löpande kvalitetsarbetet. Redovisningen syftar även till att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Varje skola och varje verksamhetsform ska årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Kvalitetsredovisningen för Harads skola motsvarar till stora delar förordningens krav. Utvärdering av likabehandlingsplanen saknas dock, vilket även ska ingå i kvalitetsredovisningen. Dessutom måste skolan redovisa i vilken omfattning förskoleklassen har nått målen för verksamheten. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte fullt ut motsvarar förordningens krav. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

2008-09-29 Umeå

Solweig Bäckman

Ewa Lindberg